

П.Я. Бондаренко, Я.А. Сасенко

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ (ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД)

Анотація

У статті висвітлено актуальність професійної підготовки психологів, соціальних педагогів та працівників до роботи з наслідками травматичного досвіду, представлено досвід зарубіжних країн щодо надання соціально-психологічної допомоги військовослужбовцям та населенню в зоні збройних конфліктів.

Ключові слова: військовослужбовці, учасники бойових дій, психологічна реабілітація, поранені, інваліди, адаптація.

Abstract

The article highlights the relevance of professional training of psychologists, social pedagogues and workers to work with the consequences of traumatic experience, presents the experience of foreign countries in providing social and psychological assistance to military personnel and the population in the zone of armed conflicts.

Key words: soldiers, combatants, psychological rehabilitation, wounded, invalids, adaptation.

У зв'язку з подіями, які відбуваються сьогодні в Україні, особливої актуальності для вчених різних галузей знань, в тому числі для вчених-психологів, набуває детальне вивчення психологічної травми та впливу її наслідків на подальше життя військовослужбовців.

Метою роботи є проаналізувати різновиди організаційних ресурсів психологічної реабілітації та особливості її проведення з військовослужбовцями.

Участь у військових діях значно впливає на фізичний і психологічний стан військовослужбовців, особливо актуально сьогодні це для України. Кількість осіб, які залучені невпинно збільшується, а отже, і питання психологічної реабілітації набуває ще більшої актуальності, адже частина військовослужбовців матимуть прояви таких негативних наслідків війни, як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресії, стан постійного стресу тощо. Посттравматичний стрес – це постійний тривожний розлад, який може виникнути після того, як людина зазнає травми або постійного стресу. Особливої уваги в реабілітаційному процесі потребує категорія пацієнтів, які були поранені, особливо ті з них, хто став інвалідом.

Науковці кожен по своєму бачать організацію та здійснення психологічної реабілітації військовослужбовців. Так, наприклад, за думкою Р.П. Попелюшко, психологічна реабілітація – це комплекс психофізіологічних, психотерапевтичних, організаційних та медичних заходів, спрямованих на відновлення порушених (втрачених) психічних функцій і корекцію соціального статусу комбатантів, які отримали «бойову психічну травму». Вона здійснюється у таких напрямках, як: організаційна робота, психопрофілактика, психодіагностика, психологічне консультування, психокорекція, психотерапевтичний вплив, робота з сім'ями комбатантів [2].

Усе це зумовлює актуальність своєчасної допомоги воїнам, до якої мають долучатися всі соціальні суб'єкти, котрі володіють відповідним потенціалом, зокрема, уряд, державні та недержавні організації, широка громадськість, педагоги всіх рівнів і видів освіти, фахівці в галузі психології, медицини, соціальної педагогіки та соціальної роботи, волонтери. Причому актуальним є як надання професійної допомоги з метою реабілітації й відновлення людини після пережитої травми й попередження розвитку ПТСР, так і ознайомлення населення з методиками самоцілення та самопомоги.

Окрім досвіду України у питаннях психологічної реабілітації учасників бойових дій, необхідно розглянути досвід США як країни, яка вже довгий час бере участь у миротворчих операціях і має досвід у психологічній реабілітації учасників бойових дій.

Так, у армії США кожний військовий підрозділ професійно володіє способами контролю бойового стресу, зокрема, методами його первинної, вторинної і третинної профілактики. На рівні дивізій та бригад функціонують відділи охорони психічного здоров'я, які очолюють психіатри. Офіцери з охорони психічного здоров'я мають магістерський ступінь із психології

чи соціальної роботи, серед їхніх основних завдань: планування заходів із контролю бойового стресу, надання реабілітаційної допомоги у військовій частині; консультування командирів та лікарів дивізії з питань психічного здоров'я; співпраця з капеланами та медичним персоналом, які супроводжують військових щодо забезпечення навчання найновіших практик діагностики та лікування психологічних і психічних розладів [3].

Ізраїль, у якому військові дії відбуваються протягом тривалого часу, має одну з найрозвинутіших систем психологічної підтримки військовослужбовців і цивільного населення. Серед її основних підрозділів: підрозділ діагностики, профілізації та профорієнтації; служба психологічної підтримки військовослужбовців; підрозділ із реабілітації та роботи з демобілізованими; служба підтримки цивільного населення під час кризових ситуацій; служба роботи з сім'ями постраждалих. Система допомоги цивільному населенню в умовах ведення бойових дій передбачає діяльність добровільних штабів кризових ситуацій; пунктів оповіщення населення та пунктів термінової допомоги. За місцем проживання розміщуються інформаційні стенди, проводиться регулярне навчання, для цивільного населення застосовуються тренувальні вправи за методом «хибних тривог», здійснюється роз'яснювальна робота в закладах освіти, застосовуються спеціальні методики донесення інформації дітям молодшого віку [4].

Таким чином, реадаптація військовослужбовців передбачає супровід фахівців різних напрямків, які сприяють психологічній допомозі, медичній реабілітації, правовій підтримці та соціальному захисту і сприянню у працевлаштуванні. Тому, саме комплексний підхід та психологічна підтримка сприятимуть успішній адаптації військовослужбовців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Актуальні проблеми психогігієни та психопрофілактики у військових частинах та підрозділах: Метод. посібник. – Одеса: ВКФ «Друк», 1998. – 107 с.
2. Попелюшко Р.П. (2020). Психологічна реабілітація комбатантів при віддалених наслідках стресогенних впливів: монографія. Київ: Видавництво «Людмила».
3. Психічне здоров'я та психологічна підтримка особового складу збройних сил Великої Британії, розгорнутого в Афганістані в 2010 та 2011 роках – 2018 – Режим доступу до ресурсу: <https://www.cambridge.org/core/journals/the-british-journal-of-psychiatry/article/mental-health-and-psychological-support-in-uk-armed-forces-personnel-deployed-to-afghanistan-in-2010-and-2011/5AD9104A1D129ED04952B66B2EFE27D3>
4. Бойовий досвід та психічне здоров'я в Ізраїлі Національне опитування про стан здоров'я – 2016 – Режим доступу до ресурсу: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28492375/>

Сасенко Ярослав Анатолійович — слухач кафедри військової підготовки, група 05-22, Вінницький національний технічний університет, e-mail: mr.anatolievich.s@gmail.com

Бондаренко Павло Якович — старший викладач кафедри військової підготовки Вінницького національного технічного університету, e-mail: pavlobondarenko1970@gmail.com

Yaroslav Saienko — Department of Military Training, grup 05-22, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: mr.anatolievich.s@gmail.com

Pavlo Bondarenko — Senior Lecturer of the Department of Military Training, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: pavlobondarenko1970@gmail.com